

Phan Nga -lahti on Thaimaan kuuluisin melontapaikka.

12 Phang Nga

Kivettyneiden pilvien lahti

C

12

ILMASSA KAJAHTAA laukaus.

»Mikä se oli?»

Päiväretkeläiset katselevat ihmetellen toisiaan laivalla, joka on pysähtynyt autiosaaren edustalle.

»Mistä se tuli?»

Toinen laukaus leikkaa ilmaa.

»Ne ampuivat apinan!» joku huutaa kannella.

Viidenkymmenen metrin päähän laivasta on rantautunut kapea pitkähäntävene, jonka kolmesta matkustajasta yksi pitelee savuavaa kivääriä. Toinen nousee rannalle ja kävelee maassa makaavan makakiapinan luokse. Lännehattuinen mies poimii kivenmurikan ja lyö sillä apinaa päähän. Apinaa roikottaen hän lähtee kävelemään kohti venettä, pysähtyy, nostaa apinan jaloista ilmaan ja heilauttaa sen päälle rantakiviin.

Salametsästäjät – jotka eivät näytä toimivan lainkaan salassa – nostavat apinanraadon veneeseen ja puksuttavat pois näkyvistä. Ehkä vielä samana iltana se löytyy jonkin ravintolan pöydästä Phuketissa, keitettynä ja paistettuna eksoottisia herkkuja halajavilla itäaasialaisille turisteille.

Laivalla tappoa ovat seuranneet turistilapset, jotka vain hetkeä aikaisemmin olivat hihkuneet: »Kuinka söpö apina!»

Olemme Koh Panak -saaren edustalla Phang Nga -lahdel-

la, jonne olemme saapuneet turistilaivalla ihailemaan merestä pystysuoraan nousevia kalkkikivivuoria. Eteerisen kaunis alue on suojeltua kansallispuistoa.

Hetken laivalla vallitsee epä tietoisuus, mitä pitäisi tehdä, kunnes laivapojat melovat kajakeillaan tutkimaan rantaa. Apinan jäljelle jäänyt perhe uikuttaa siellä veritahrojen luona.

Laivapojat pystyttävät viereiselle, pienten kallioiden erotamalle rannalle pari telttaa. Se on leirimme, johon minä, valokuvaaja ja pari melontaopasta jäämme yöksi odottamaan seuraavan päivän kajakkiretkä.

Sitten turistilaiva palaa Phuketiin.

AVAAN SILMÄNI ennen aamukuutta. Olen jättänyt teltan omaan arvoonsa, levittänyt makuualustani suoraan rannalle ja nukahtanut tähtien alle.

Taivas on kauttaaltaan ruosteepunainen. Väsyttää, mutta näkymät pakottavat pitämään silmät auki. Taivaanrannassa merestä nousevat pystysuorat jyrkännesaaret, joiden ympärille päivänkoitto luo uskomattomia värejä. Hetken aikaa taivas hehkuu silkkaa kultaa.

Kun taivas on vaalennut tarpeeksi, erotan yläpuolellani taivaan täydeltä siipiään räpytteleviä hahmoja. Ne ovat »lentäviä kettuja», hedelmiä syöviä jättiläislepakkoita, joiden siipiväli voi kasvaa yli metrin levyiseksi.

Kun lepakot ovat kadonneet nukkumaan kallioita peittävien jättiläispuiden latvustoihin, hedelmäpuiden oksat täyttyvät aamiaistaan nauttivista sarvinokkalinnuista. Rasakaasti lentävien, jykevillä nokkakoristeilla kruunattujen sarvinokkien sanotaan olevan linnuista kaikkein vanhimpia ja periytyvän suoraan dinosaurusten ajalta.

Seuraavaksi saapuu John Gray. Hän poimii meidät veneeseen, jonka katolle nostamme kajakkimme. Hän on luvannut viedä meidät melomaan lempipaikoilleen Phang Nga -lahdella. Mutta aivan aluksi hän haluaa kuulla kaiken apinan ampumisesta. Salametsästäjien toimet saavat John Grayn raivoihinsa – eikä vähiten siksi, että hänen lempinimensä on Ling Yai, »Iso apina».

»Vien tämän loppuun asti», hän puhisee.

JYKEVÄ, VALKOPARTAINEN ja poninhäntäpäinen John Gray on eräänlainen ekoturismin Ernst Hemingway. Hänen kanssaan ei tarvitse viettää kuin muutama tunti, kun on jo saanut kuulla päättymättömän virran tarinoita taifuuneista Fidzillä, verenhimoisista merikrokotiileista Filippiineillä ja tiikerihaiden hyökkäyksistä Tahitilla. Isoa apinaa on uhattu haulikolla, ja Gray on pelastunut täpärästi luolista, jotka ovat täyttyneet vedellä.

Thaimaahan Gray muutti 1980-luvun lopulla Havaijilta, jossa hän oli vetänyt kajakkiretkiä. Syntyjään hän on Los Angelesista. »Asuin L.A:ssa, kun se oli vielä paratiisi. Niin vanha minä olen», kuusikymppinen Gray sanoo.

Graysta tuli kajakkiretkien uranuurtaja Thaimaassa. Hän löysi ensimmäisenä matkailuyrittäjänä Phang Nga -lahden salaiset luolalaguunit, *hongit*, joista on sittemmin tullut valtavan suosittuja retkikohteita. Niin suosittuja, että parikymmentä veneretkien järjestäjää vie niille Phuketista päivittäin matkustajia laivalastillisen toisensa jälkeen.

Grayn oma yritys vie hongeille asiakkaitaan enää vain iltapäivisin, kun suurimmat matkustajalaumat ovat jo kaikonneet. Mekin kävimme edellisenä iltana luolalaguuneilla John Gray's Sea Canoen järjestämällä retkellä.

Jyrkännesaarten sisuksiin kuljetaan pitkin luolakäytäviä, jotka paljastuvat vain laskuveden aikaan. Luolakäytävät ovat niin matalia, että matkustajat joutuvat painautumaan makuulle oppaiden ohjaamissa kumikanooteissa. Käytävien toisessa päässä odottavat jyrkänneiden sisäänsä sulkevat viidakkoiset laguunit kuin kadonneet valtakunnat.

Meille, jotka emme tiedä paremmasta, maisemat näyttivät upeina. Mutta Gray muistaa ajan, josta ei ole edes kahtakymmentä vuotta. Silloin luolalaguuneilla kävivät vain hänen pienet matkailijaryhmänsä, jotka saattoivat kerran vuodessa seurata, miten merikotkan poikaset opettelivat lentämään. Sittemmin kasvaneet matkailijamäärät ovat karkottaneet metelöinnillään merikotkan ja monet muut eläimet.

»Ennen täällä näki perhekunnittain makakeja, languriapinoita ja gibboneita. Nyt ne pysyttelevät korkealla jyrkänneiden rinteillä», Gray sanoo. Salaisista maailmoista ovat jääneet

jäljelle vain tyhjät kivikuoret, jotka ovat yhä kauniita, mutta kätkevät sisälleen vain aavistuksen siitä luonnon ja elämän ihmeestä, joka niiden suojista joskus löytyi.

Nykyisin, kun John Gray vie pienryhmiä melomaan, hän vie heidät aivan muualle kuin ruuhkaisille hongeille. Asiakkailla näytetään paikkoja, jotka ovat yhä pysyneet salaisina ja jotka hän myös aikoo pitää sellaisina.

MATKAAMME GRAYN veneellä läpi Phang Ngan aavemais-
ten maisemien, kunnes saavumme mangrovemetsien peittä-
mälle kapealle ja pitkulaiselle lahdelle, joka tunkeutuu kor-
keareunaisen saaren syvyykseen. Parvi pikkukaloja hyppii
veden yllä kolme loikkaa ja sukeltaa sitten näkyvistä.

»Tämä on lahden kiehtovin paikka – ja säilyy sellaisena
ehkä vielä viisi vuotta, jos pidämme sen salassa», Gray sanoo.

Laskemme kajakit vesille, ja Gray antaa yksinkertaiset
mutta toimivat melontaohjeet: »Melokaa kuin nyrkkeilisi-
te: iskekää eteenpäin.» Gray opettaa, ettei kajakkia kuulu ve-
tää eteenpäin alakädellä, vaan työntää yläkädellä. Niin hyö-
tety parhaiten vipuenergiasta. Alakäsi vain asettelee melan
veteen.

Melomme aivan jyrkänteiden viertä pitkin. Kauempaa kat-
sottuna ne näyttävät uhkaavilta, tasaisen sinisiltä seinämil-
tä, nyt läheltä tarkasteltuna ne paljastavat vehreän viidak-
koisen pintansa, johon luolat puhkaisevat aukkoja. Luolien
harmaanvalkeilta suuaukoilta pilkistaa stalagmitteja kuin
gargoilipatsaita katedraalien seinillä. Jyrkänteissä on jotain
primitiivistä ja läpäisemätöntä, mikä tuo niihin pyhän tun-
tua.

»Täällä asuu saukkoja. Jos olette hiljaa ja onnekkaita, saa-
tatte nähdä yhden», Gray kuiskaa kajakistaan, kun melomme
sisään mangrovepuiden sokkeloihin.

Mangroveiden joukossa melominen on jännittävää puu-
haa. Ohuiden puiden ja niiden tiheiden, vedestä ylös pistä-
vien juurakkojen väliin on jäänyt kapeita, mutkittelevia kana-
via, joissa taiteilemme meloinemme. Jos meloo liian nopeasti,
kurvit menevät suoriksi ja kajakki liukuu pöpelikköön. Muka-
namme melova texasilainen Roxanne, John Grayn työhar-

joittelija, tiivistää kokemuksen: »Tämä tuntuu samalta kuin
pelaisi tietokonepeliä.»

Vuorovesialueilla kasvavat mangrovet ovat osan aikaa päi-
västä veden vallassa, osan aikaa mutaista maata. Mangrove-
metsien asukkaat ovat sopeutuneet elämään oudossa ympä-
ristössään, kuten liejiryömijät, jotka pystyvät hengittämään
sekä vedessä että maalla.

Mangrovemetsät ovat tärkeitä ekosysteemin kannalta, sil-
lä ne suojaavat rannikkoja aalloilta ja eroosiolta ja tarjoavat
kaloille suojaisan paikan laskea mätinsä. Mangrovejen mer-
kitystä korostaa myös John Grayn motto, jota hän käyttää
sähköpostiviesteissään. »Jos ei ole mangrovemetsiä, merellä
ei ole merkitystä. Se on silloin kuin puu, jolla ei ole juuria, sil-
lä mangrovet ovat meren juuret.»

Gray kertoo, että Phang Ngan mangrovemetsät on vih-
doin suojeltu. Aikaisemmin niistä tehtiin grillihiiliä. Oikeas-
taan niitä suojellaan niin kuin taidetaan. Melontaretkelläm-
me Gray huomaa jälkiä siitä, että näitäkin mangroveja on yhä
raivattu.

»THAIMAASSA VIETTÄMÄNI 20 vuotta ovat olleet pelkkää
turhautumista, korruptiota ja huijaamista», Iso apina manaa,
kun palaamme takaisin veneeseen. Hän kertoo muuttaneen-
sa Thaimaahan Havaijilta, kun sinne oli vihdoon saatu kun-
nollinen luonnonsuojelulaki. Hän tuli myös Thaimaahan
suurin toivein aikoen ajaa myös luonnonsuojelun ja ekotu-
rismin asiaa.

»Mutta en ole nähnyt mitään edistymistä. Joudun kai siis
jäämään tänne loppuiäksi.»

Gray valittelee aiheuttaneensa itsekin enimmäkseen tu-
hoa. Hänen alkuperäisenä ajatuksenaan oli perustaa Thai-
maahan 20 kajakkiyritystä, jotka olisivat levittäytyneet
Myanmarin rajalta Malesiaan asti. »Mutta mitä olen saanut
aikaan? On syntynyt 20 yritystä yhteen paikkaan, eikä yhdel-
läkään niistä ole hajuakaan luonnonsuojelusta. Olen tappa-
nut Phang Nganin luolalaguunit.»

Ympärillämme olevat maisemat ovat kuitenkin niin upeat,
ettei niiden keskellä yksinkertaisesti voi vajota itsesääliin.

Phang Nga -lahdella on yksi vaikeus ylitse muiden. On vaikea löytää sanoja maisemalle, jossa karstivuoret nousevat merestä 150 metrin korkeuteen ja saavat outoja, varjokuva-maisia muotoja. Ongelman eteen on joutunut myös Roxanne, John Grayn työharjoittelija. »Olen yrittänyt kirjoittaa tästä ystäväilleni, mutta se ei vain ole mahdollista. Ei näitä maisemia pysty kuvailemaan.»

Phang Ngan karstimaisemia voi kai siis hyvällä omalla tunnolla kutsua sanoinkuvaamattoman kauniiksi.

Ne ovat syntyneet vuosimiljoonien aikana, kun mannerlaattojen liikkeet ja merenpinnan vaihtelut ovat ensin nostaneet kalkkikivivuoret näkyviin, minkä jälkeen tuulet, sateet ja aallot ovat iskeneet niihin kyntensä.

»Kalkkikivi on kuin jääkuutio, joka sulaa ajan mittaan. Eroosio tekee siihen luolia ja käytäviä», Gray selittää. Vastavantapaisia karstimaisemia voi nähdä Thaimaan lisäksi Vietnamin Halong Bayssa ja Kiinan Guilinissa. Jokaisella paikalla on kuitenkin oma, erityislaatuinen ilmeensä ja henkensä.

Kun kiidämme veneellä takaisin kohti Phuketia, ja saaristo alkaa hitaasti kadota takanamme usvaan, John Grayn oppaisiin kuuluva Mario sanoo, että moneen karstisaareen liittyy jokin paikallinen legenda. »Ehkä jopa kaikkiin», hän lisää. Karstivuoret taitavatkin saada uuden tarinan jokaiselta uudelta katsojalta.

Ymmärrän vihdoin, miltä Phang Nga -lahden saaret näyttävät ja mitä ne ovat. Niitä katselee kuin pilviä. Niistä etsii tuttuja muotoja, mutta toisin kuin pilvistä, jotka haihtuvat ilmaan, saarista voi kertoa tarinoita, sillä niiden muodot ovat jähmetyneet seuraavienkin sukupolvien katsottaviksi.

Phang Nga -lahden saaret ovat siis kuin kivettyneitä pilviä. Ehkä ne ovat joskus olleetkin oikeita pilviä, jotka ovat uhkarohkeasti laskeutuneet niin lähelle merenpintaa, että ovat kivettyneet sen vangeiksi.

Phang Nga on Kivettyneiden pilvien lahti.

SEURAAVANA PÄIVÄNÄ toimittaja soittaa *Phuket Gazette* -lehdestä ja haastattelee apinan ampumisesta. Kuvailen tapahtumat ja kerron ihmetteleväni, miten salametsästäjät

voivat toimia niin kylmänrauhallisesti paikassa, jonka pitäisi kaiken järjen mukaan olla Thaimaan parhaiten suojeltu kansallispuisto. Ainakin se on yksi suosituimmista.

Pyydän häntä kysymään kansallispuiston johtajalta, miten on mahdollista, että Phang Nga -lahdella käy päivittäin tuhansia turisteja, jotka maksavat kahdeksan euron pääsymaksun, mutta kansallispuistoon ei ole silti pystytty palkkaamaan riittävästi vartijoita. Pyydän myös tiedustelemaan, kenen tasukuun menevät turistien rahat.

Ihmettelen ääneen, millainen mahtaa olla tilanne Thaimaan syrjäisemmissä kansallispuistoissa ja kuinka avoimet ovet niissä ovat salametsästäjille.

En tiedä, aiheuttaako lehtiartikkeli mitään muutosta, mutta ainakin se vähentää omaa turhautumistani. Myös John Gray jaksaa olla positiivinen. Hän uskoo, että tapaus saa vihdoin liikettä kansallispuistosta vastaaviin viranomaisiin ja pakottaa heidät toimimaan.

»Sen apinan kuolema ei ollut turha. Se voi pelastaa tämän kansallispuiston.»

Toivottavasti, sillä jo John Grayn lempinimi, Iso apina, velvoittaa hänet pitämään huolta ympäristöstä. Miehen elämän mittainen kamppailu luonnonsuojelun puolesta alkoi eräänä iltana vuonna 1950, kun hän oli viisivuotias ja menossa seuraavana päivänä ensimmäistä kertaa kouluun.

Hänen äitinsä osoitti taivaalla loistavaa kuuta ja sanoi: »John, olet ihminen, luomakunnan kaunein tuote. Voit tehdä aivan, mitä haluat, joinain päivänä voit vaikka lentää Kuu-hun. Kunhan et koskaan unohda, ettet ole mitään muuta kuin liian suureksi kasvanut apina.»

• *Phang Nga -lahden tarunomaisiin maisemiin pääsee tutustumaan Phuketista ja Krabista käsin. Molemmissa lomakoh-teissa on useita kajakki- ja veneretkiä järjestäviä yrityksiä. Ammattitaitoisin ja ekomatkaillen henkisin on John Gray's Sea Canoe (www.johngrayseacanoe.com).*

Auringonnousu
Phan Nga -lahden
autiosaarella.

Brahmiinhaukat ovat Etelä-Thaimaan ilmojen valtiaita.

Ekoturistina Thaimaassa

THAIMAASSA matkustaessaan törmää valitettavan usein räikeisiin luonnonsuojelurikoksiin. Kansallispuistoiksi julistetuille saarille rakennetaan vieri viereen majataloja, hotellit laskevat jätevetensä suoraan mereen, rauhalliset hiekkarannat ovat täynnä kalastajien mereen heittämää jätettä, pitkähäntäveneidien moottorit vuotavat mereen bensiiniä, snorklaajia kuljettavat venekuskit heittävät ankkurinsa koralliriutoille ja pikaveneet käyttävät äärimmäisen saastuttavia kaksitahtimoottoreita sen sijaan, että niiden omistajat investoisivat ekologisempiin ja ekonomisempiin nelitahtimoottoreihin.

Thaimaan hallituksella tuntuu olevan vain hyvin vähän kiinnostusta käyttää voimavarojaan luonnonsuojeluun ja kansalaistensa ympäristötietouden parantamiseen.

Todellisia ekomatkohteita maassa on vähän. Koh Libongilta löytyy pieni ja kunnianhimoisesti luonnonsuojeluun suhtautuva ekoresortti *Libong Nature Resort* (www.trangsea.com), ja Phra Thongilla pääsee pelastamaan kilpikonnaa (www.ekomatkaajat.fi, www.goldenbuddhaharesort.com). *Andaman Discoveries* (www.andamandiscoveries.com) on palkittu ekomatkatoinstituutio, joka järjestää retkiä sekä luonnon että paikalliskulttuurin äärelle.

Koh Surinin kansallispuisto vaikuttaa poikkeuksellisen hyvin hoidetulta, joten siellä voi snorklata hyvillä mielin, ja käynti Khao Sokin tai Khao Yain viidakoissa ainakin periaatteessa kannustaa kansallispuistoja suojelutyössään. Monet sukelluskoulut

ovat tehneet tärkeää työtä Thaimaan koralliriuttojen suojelussa – tosin sukellusharrastuksen suosio uhkaa jo riuttojen kuntoa.

Luonnonsuojelu on kaukana thaimaalaisesta huolettomasta ajatusmaailmasta, joka tiivistyy sanoihin *mai pen rai*, ei sen väliä. Huomisesta – tai ainakaan ylihuomisesta – ei välitetä niin kauan kuin tänään on ruokaa pöydässä.

Mitä matkailija siis voi tehdä? Todeta vain itsekin, että *mai pen rai* ja maassa maan tavalla? Niin tuntuu ainakin moni Thaimaassa työskentelevä tekevän.

»Parhaiten täällä pärjää putkinäöllä, muuten alkaa ahdistaa. Koetan sulkea silmäni kaikelta, mitä ympärillä tapahtuu ja luottaa siihen, että se, mitä itse teen, on sentään oikein», sukellusopettaja Za sanoo Koh Lipellä.

Hällä väliä -mentaliteetti ei vain tunnu sopivan suomalaisen pintaan – onneksi. Jokainen matkustaja voi tehdä jotakin.

Jos näet epäkohtia, valita saman tien oppaallesii ja matkanjärjestäjällesi. Heidän tehtävänsä on viedä viestiä eteenpäin. Osoita tarvittaessa myös paikallisille, ettet ole tyytyväinen heidän toimintaansa.

Lähetä tulenkatkuinen lukija-kirje *Bangkok Post* -sanomalehdelle – se on varma tapa ravistella thaimaalaisia päättäjiä. Tai filmaa näkemästäsi minivideo YouTubeen. Niin teki muuan sotkuihin kyllästynyt reissaaja-pariskunta ja sai videollaan *Toxic Koh Chang* Thaimaan turistiviranomaisetkin reagoimaan.

Sillä pahinta, mitä voi tehdä, on olla hiljaa.